

Міністерство освіти і науки України
Красноармійський індустріальний інститут
державного вищого навчального закладу
«Донецький національний технічний університет»

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

з конституційного права

для студентів економічних спеціальностей денної та
заочної форми навчання

Красноармійськ – 2008

Міністерство освіти і науки України
Красноармійський індустріальний інститут
державного вищого навчального закладу
«Донецький національний технічний університет»

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
щодо організації самостійної роботи студентів
з дисципліни «Конституційне право »
для студентів економічних спеціальностей
денної та заочної форми навчання

Розглянуто на засіданні
кафедри СГП КП ДонНТУ
протокол № 1 від « 28 » 08 2008

Затверджено на засіданні
навчально-видавничої
ради ДонНТУ
протокол № від « » 2008

Красноармійськ – 2008

Методичний посібник з конституційне права для студентів економічних спеціальностей / укладач: Пархоменко М.М. асистент кафедри СГП КП ДонНТУ. – Красноармійськ: КП ДонНТУ, 2008. - 46 с.

В методичному посібнику представлені: тематичний зміст лекційного курсу з конституційного права, тематика контрольних робіт з методичними вказівками до їх виконання, екзаменаційні (залікові) питання, критерії оцінювання самостійної роботи студентів. В посібнику надано список рекомендованої літератури.

Укладач: асистент Пархоменко М.М.

Рецензент: Василенко А.І., старший викладач кафедри СГП

Відповідальний за випуск: завкафедри СГП КП ДонНТУ Дяченко Н.І.

ЗМІСТ

1.	Загальні положення.....	6
2.	Обсяг і структура курсу	8
3.	Тематичний зміст лекційного курсу	10
4.	Конспект лекцій з дисципліни	17
5.	Варіанти контрольних робіт з конституційного права.....	40
6.	Методичні вказівки до виконання контрольних робіт.....	42
7.	Екзаменаційні (залікові) питання.....	43
8.	Критерії оцінки знань студентів.....	44
9.	Список рекомендованої літератури.....	46

1.ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до указу Президента України "Про першочергові заходи, пов'язані з прийняттям Конституції України" від 12 липня 1996 р. в усіх навчальних закладах України розпочалося вивчення Конституції України. В створенні правової держави і громадянського суспільства важливе значення має виховання у студентської молоді державотворчої свідомості, що не можливо без знання Основного закону держави.

Студенти повинні усвідомити, що Конституція – це гарант незалежності, знаряддя дійсно реформаторської розбудови держави, фактор, який створює принципово нові засади для утвердження стабільності в країні, морально-психологічної єдності народу, є фундаментальним правовим регулятором, завдяки якому держава та суспільство перестають бути залежними від світогляду політичних діячів.

Вивчення курсу "Основи конституційного права України" має не лише пізнавальне, а й виховне значення. Зокрема одним з головних завдань викладання цього курсу є виховання у студентської молоді почуття патріотизму, громадської свідомості, виховання майбутніх спеціалістів, які будуть впроваджувати державність України.

Зміст програми дисципліни «Конституційне право» охоплює загальну і особливу частину конституційного права.

При вивченні дисципліни поєднуються аудиторні заняття і поза аудиторна самостійна робота студентів. Аудиторні заняття проводяться у формі лекційних, семінарських та практичних занять. Зміст самостійної роботи визначається тематичним планом вивчення

дисципліни, методичними матеріалами та завданнями викладача.

Перевірка засвоєних знань, набутих навичок і вмінь студентів відбувається у формі поточного, модульного та підсумкового контролю.

Поточний контроль передбачає активну участь у семінарських заняттях та роботу в аудиторії під час лекцій.

Модульний контроль здійснюється після опанування визначного у структурі курсі обсягу знань (двічі на семестр).

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліків або іспитів по закінченню семестру.

В методичному посібнику надано структуру, обсяг курсу, тематику контрольних робіт з методичними рекомендаціями до їх виконання, екзаменаційні (залікові) питання. Виділені критерії оцінки самостійної роботи студентів та список рекомендованої літератури. Обсяг курсу «Конституційне право» передбачає 81 годин, аудиторного навантаження 15 годин, практичні заняття 15 години та 51 годин СРС.

2. Обсяг та структура курсу

№ теми	Назва теми або вид завдань	Загалом	Денна форма навчання							
			аудиторні			самостійна робота студентів				
			всього	лекцій	практичних	всього	Опрацювання лекцій	Підготовка до практичних	Опрацювання розділів, що не викладаються	Індивідуальні завдання
1	<i>Основи характеристики конституції України як основного закону держави</i>	4	1	0,5	0,5	3	0,5	0,5	2	-
2	<i>Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні</i>	4	1	0,5	0,5	3	0,5	0,5	2	-
3	<i>Характеристика загальних засад конституційного ладу в Україні Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні</i>	5	2	1	1	3	0,5	0,5	2	-
4	<i>Права, свободи та обов'язки людини і громадянина</i>	5	2	1	1	3	0,5	0,5	2	-
5	<i>Конституційне регулювання виборів та референдуму як форм безпосередньої демократії</i>	5	2	1	1	3	0,5	0,5	2	-
6	<i>Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, парламент України</i>	6	2	1	1	4	0,5	0,5	3	-

7	Конституційний статус Президента України, його соціально-політичне значення	5	2	1	1	3	0,5	0,5	2	-
8	Конституційний статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади	6	2	1	1	4	0,5	0,5	3	-
9	Конституційний статус Прокуратури	5	2	1	1	3	0,5	0,5	2	-
Разом за модулем 1		45	16	8	8	29	4,5	4,5	20	-
10	Конституційне регулювання питань здійснення правосуддя в Україні	5	2	1	1	3	0,5	0,5	2	-
11	Конституція про територіальний устрій України	5	2	1	1	3	0,5	0,5	2	-
12	Конституційний статус Автономної Республіки Крим	5	2	1	1	3	0,5	0,5	2	-
13	Конституційний статус місцевого самоврядування	6	2	1	1	4	0,5	0,5	3	-
14	Конституція України про статус Конституційного Суду України	5	2	1	1	3	0,5	0,5	2	-
15	Конституція України про внесення змін до Конституції України	5	2	1	1	3	0,5	0,5	2	-
16	Шляхи впровадження в життя положень Конституції України	5	2	1	1	3	0,5	0,5	2	-
Разом за модулем 2		36	14	7	7	22	3,5	3,5	15	-
Всього		81	30	15	15	51	8	8	35	-

3. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Основні характеристики Конституції України як основного закону держави

Конституція України як правовий акт, що закріплює основи суспільного та державного ладу України і сприяє її подальшому демократичному і соціальному розвитку.

Конституція – основа правової системи держави. Конституція як політико-правовий засіб зміцнення громадської злагоди на землі України.

Конституційне право України - провідна галузь права України.

Тема 2. Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні.

Основні види актів конституційного значення України-Русі за часів Київської держави. Конституція Пилипа Орлика та її значення для розвитку Ідей конституціоналізму в Україні. Основні риси конституційних проектів, що склалися в Україні в ХІХ – на початку ХХ століть /конституційні проекти Георгія Андрузького, Михайла Драгоманова, Михайла Грушевського, групи членів Української народної партії/. Лютнева революція в Росії 1917 року, конституційне значення універсалів в Центральній Раді. Конституція УНР 1918 року і конституційні проекти періоду боротьби за незалежність України. Загальна характеристика радянських конституцій України 1919,1929,1937, та 1978 років.

Тема 3. Характеристика загальних засад конституційного ладу в Україні.

Основні якісні риси України як суверенної і незалежної демократичної, соціальної, правової

держави. Людина як найвища соціальна цінність. Принципи народного суверенітету, розподілу державної влади, здійснення місцевого самоврядування та їх роль у стимулюванні суспільного розвитку. Принципи верховенства права, культурної та мовної політики в Україні, Конституційні питання регулювання статусу власності. Державні символи України.

Тема 4. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина.

Поняття прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, їх конституційного статусу. Конституційні соціально-економічні, політичні та особисті права і свободи. Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав і свобод людини і громадянина. Конституційні обов'язки людини і громадянина.

Тема 5. Конституційне регулювання виборів та референдуму як форм безпосередньої демократії.

Поняття безпосередньої демократії та форм її здійснення. Конституційний Інститут виборів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Конституційний Інститут всеукраїнського референдуму.

Тема 6. Верховна Рада України - єдиний орган законодавчої влади в Україні, парламент України.

Конституційний статус народного депутата. Конституційні питання організації роботи Верховної Ради України. Повноваження Верховної Ради України. Питання, які Верховна Рада України вирішує виключно шляхом прийняття відповідних законів. Право законодавчої ініціативи та її суб'єкти. Конституційні питання законодавчого процесу.

Тема 7. Конституційний статус Президента України, його соціально-політичне значення.

Конституційне регулювання порядку обрання Президента України. Конституційні повноваження Президента України. Конституційний статус Ради національної безпеки і оборони України - координаційного органу при Президентові України. Конституційне регулювання питань припинення повноважень Президента України.

Тема 8. Конституційний статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади.

Система органів виконавчої влади, що встановлюється Конституцією України, Конституція про порядок утворення Кабінету Міністрів України та місцевих державних адміністрацій. Конституція України про припинення повноважень Кабінету Міністрів України та місцевих державних адміністрацій.

Тема 9. Конституційний статус Прокуратури.

Конституція про завдання, що вирішуються органами прокуратури. Структура органів прокуратури.

Першочерговим напрямком діяльності в цьому аспекті є необхідність навчити громадян України боронити й захищати свої права.

Тема 10. Конституційне регулювання питань здійснення правосуддя в Україні.

Конституція про основні засади судочинства.

Конституція про судову систему України. Конституція про статус суддів в Україні. Конституційний статус Вищої Ради юстиції.

Тема 11. Конституція про територіальний устрій України.

Основні засади територіального устрою України. Конституційне регулювання системи адміністративно-територіального устрою України.

Тема 12. Конституційний статус Автономної Республіки Крим.

Особливості конституційного статусу Автономної Республіки Крим. Конституція про межі нормативного регулювання, що здійснює Автономна Республіка Крим.

Тема 13. Конституційний статус місцевого самоврядування.

Поняття місцевого самоврядування та його принципи. Система органів місцевого самоврядування та шляхи їх утворення. Конституція України про повноваження та форми роботи органів місцевого самоврядування, захист їх правового статусу.

Тема 14. Конституція України про статус Конституційного Суду України.

Поняття конституційної юрисдикції, а також офіційного тлумачення Конституції України та законів України. Конституція про повноваження, склад та порядок обрання Конституційного суду України.

Тема 15. Конституція України про внесення змін до Конституції України.

Порядок введення Конституції в дію та про порядок вирішення перехідних питань, пов'язаних з організацією ланок державного апарату, проведенням виборів, дією до відповідного строку Існуючих державних структур.

Тема 16. Шляхи впровадження в життя положень Конституції України.

Шляхи впровадження в життя положень Конституції України. Соціально-політичні механізми впровадження і практика їх реалізації на регіональному рівні.

3.1. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема та зміст заняття	Кількість акад. годин
Практичне заняття 1. Основні характеристики Конституції України як основного закону держави 1. Конституція України як правовий акт 2. Конституція – основа правової системи держави	0,5
Практичне заняття 2. Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні. 1. Основні види актів конституційного значення України-Русі 2. Конституція Пилипа Орлика та її значення 3. Основні риси конституційних проектів 4. Конституція УНР 1918 року 5. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року	0,5
Практичне заняття 3. Характеристика загальних засад конституційного ладу в Україні. 1. Основні якісні риси України 2. Людина як найвища соціальна цінність 3. Принципи народного суверенітету 4. Принципи верховенства права 5. Державні символи України	1
Практичне заняття 4. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина. 1. Поняття прав, свобод та обов'язків людини і громадянина 2. Конституційні права і свободи	1

3. Конституційні гарантії захисту прав і свобод 4. Конституційні обов'язки людини і громадянина	
Практичне заняття 5. Конституційне регулювання виборів та референдуму як форм безпосередньої демократії. 1. Поняття безпосередньої демократії та форм її здійснення 2. Конституційний Інститут виборів 3. Конституційний Інститут всеукраїнського референдуму.	1
Практичне заняття 6. Верховна Рада України - єдиний орган законодавчої влади в Україні, парламент України. 1. Конституційний статус народного депутата 2. Конституційні питання організації роботи Верховної Ради України 3. Право законодавчої ініціативи та її суб'єкти 4. Конституційні питання законодавчого процесу	1
Практичне заняття 7. Конституційний статус Президента України, його соціально-політичне значення. 1. Конституційне регулювання порядку обрання Президента 2. Конституційні повноваження Президента України 3. Припинення повноважень Президента України.	1
Практичне заняття 8. Конституційний статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади. 1. Система органів виконавчої влади 2. Конституція про порядок утворення Кабінету Міністрів України та місцевих державних адміністрацій 3. Конституція України про припинення повноважень Кабінету Міністрів України та місцевих державних адміністрацій	1
Практичне заняття 9. Конституційний статус Прокуратури. 1. Конституція про завдання, що вирішуються органами прокуратури 2. Структура органів прокуратури	1

<p>Практичне заняття 10. Конституційне регулювання питань здійснення правосуддя в Україні.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція про основні засади судочинства 2. Конституція про судову систему України 3. Конституція про статус суддів в Україні 4. Конституційний статус Вищої Ради юстиції 	1
<p>Практичне заняття 11. Конституція про територіальний устрій України.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні засади територіального устрою України 2. Конституційне регулювання системи адміністративно-територіального устрою України 	1
<p>Практичне заняття 12. Конституційний статус Автономної Республіки Крим.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості конституційного статусу Автономної Республіки Крим 2. Конституція про межі нормативного регулювання, що здійснює Автономна Республіка Крим 	1
<p>Практичне заняття 13. Конституційний статус місцевого самоврядування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття місцевого самоврядування та його принципи 2. Система органів місцевого самоврядування та шляхи їх утворення 3. Конституція України про повноваження та форми роботи органів місцевого самоврядування, захист їх правового статусу 	1
<p>Практичне заняття 14. Конституція України про статус Конституційного Суду України.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття конституційної юрисдикції, а також офіційного тлумачення Конституції України та законів України 2. Конституція про повноваження, склад та порядок обрання Конституційного суду України 	1
<p>Практичне заняття 15. Конституція України про внесення змін до Конституції України.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порядок введення Конституції в дію 2. Порядок вирішення перехідних питань 	1

<p>Практичне заняття 16. Шляхи впровадження в життя положень Конституції України</p> <p>1. Шляхи впровадження в життя положень Конституції України</p> <p>2. Соціально-політичні механізми впровадження і практика їх реалізації на регіональному рівні.</p>	1
<i>Разом з курсу</i> 15	

4. КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ З ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Основні характеристики Конституції України як основного закону держави

Конституція України як правовий акт, що закріплює основи суспільного та державного ладу України і сприяє її подальшому демократичному і соціальному розвитку.

Конституція – основа правової системи держави. Конституція як політико-правовий засіб зміцнення громадської злагоди на землі України.

Конституційне право України - провідна галузь права України. Вона являє собою систему правових норм, що регулюють відносини народовладдя. Через них забезпечується організаційна й функціональна єдність суспільства України як цілісної соціальної системи. При цьому закріплюються основи конституційного ладу України, загальні засади правового статусу людини і громадянина, територіальний устрій, система державних органів, основні положення і принципи організації місцевого самоврядування в Україні.

Отож, предметом галузі конституційного права України є особливе коло суспільних відносин, що виникають у процесі організації та здійснення публічної

влади в Україні - державної та місцевої (міське самоврядування). Ці відносини характеризуються певною специфікою, а саме; стосуються всіх найважливіших сфер життєдіяльності суспільства; виступають як базові в політичній, економічній, духовній, соціальній та інших сферах життя суспільства. Саме тому можна стверджувати, що структуру предмета галузі конституційного права України складають: відносини політичного характеру (наприклад, форма правління, форма державного устрою); найважливіші економічні відносини (скажімо, регламентація існуючих форм власності і механізмів її захисту); відносини, що стосуються правового статусу людини і громадянина (громадянство, основні права, свободи, обов'язки та ступінь їх гарантованості з боку держави); відносини, що складаються в процесі реалізації права народу України на самовизначення і пов'язані з державно-територіальним устроєм України; відносини щодо організації та діяльності державного апарату України; відносини, які визначають діяльність органів місцевого самоврядування.

Отже, конституційно-правові відносини - це суспільні відносини, врегульовані конституційно-правовими нормами, суб'єкти яких наділяються взаємними правами та обов'язками, згідно з котрими вони повинні функціонувати.

Виходячи з цього, а також із викладеного вище, можна стверджувати, що вони: мають специфічний, тільки їм притаманний, зміст; характеризуються особливими суб'єктами, тобто певні їх учасники не можуть вступати в деякі інші види правовідносин. Так, приміром. Президент України не може мати іншого представницького мандата, обіймати посаду в органах державної влади або в об'єднаннях громадян, а також займатися іншою оплачуваною чи підприємницькою

діяльністю або входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства, що має на меті одержання прибутку. Такі відносини порівняно з іншими галузевими правовідносинами мають найбільш загальний характер.

Під принципами конституційно-правового регулювання розуміють найзагальніші нормативно-регулятивні правила поведінки, у яких відображаються сутність і соціальне призначення конституційного регулювання суспільних відносин.

До них відносять принципи: верховенства права; верховенства і прямої дії Конституції та законів у системі нормативно-правових актів; загальної демократії; політичного, економічного та ідеологічного плюралізму; поділу влади; гуманізму; пріоритетності норм і принципів міжнародного права порівняно з вітчизняним законодавством; державного та іншого гарантування прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, народовладдя, захисту суверенітету й територіальної цілісності України і т. д.

Конституційно-правова норма - загальнообов'язкове правило поведінки, встановлене або санкціоноване державою з метою регулювання та охорони певних суспільних відносин, які становлять предмет галузі конституційного права. Їхніми специфічними ознаками є те, що вони:

- регулюють особливе, з огляду на його важливість, коло суспільних відносин, що безпосередньо стосується здійснення народовладдя;

- встановлюють порядок створення інших правових норм, який є обов'язковим для інших галузей права;

- мають вищу юридичну силу щодо інших правових норм;

- відрізняються особливою структурою в тому розумінні, що для них не є характерною тричленна структура (гіпотеза, диспозиція та санкція).

Тема 2. Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні.

Основні види актів конституційного значення України-Русі за часів Київської держави. Конституція Пилипа Орлика та її значення для розвитку Ідей конституціоналізму в Україні. Основні риси конституційних проектів, що склалися в Україні в ХІХ – на початку ХХ століть /конституційні проекти Георгія Андрузького, Михайла Драгоманова, Михайла Грушевського, групи членів Української народної партії/. Лютнева революція в Росії 1917 року, конституційне значення універсалів в Центральній Раді. Конституція УНР 1918 року і конституційні проекти періоду боротьби за незалежність України. Загальна характеристика радянських конституцій України 1919,1929,1937, та 1978 років.

Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схвалений всенародним голосуванням 1 грудня 1991 року. Розробка та прийняття Конституції України 1996 року.

Ще в період Київської Русі на віче уклалися договори між князем і народом, князем і його дружиною, що відображено в різних редакціях "Руської правди".

У новий час особливу роль у формуванні конституційних ідей в Україні відіграла Конституція Пилипа Орлика 1710 р., яка, хоч і не розглядала Україну як цілком самостійну державу, водночас установлювала низку демократичних для тієї доби державних Інститутів. У подальшому в Україні розроблялися такі конституційні проекти, як "Начерки конституції

республіки" одного з членів Кирило-Мефодіївського братства Георгія Андрузького (1827-?) та більш докладний проект Конституції України під назвою "Вольный союз (Вільна спілка)". Його розробив 1884 р. український вчений і політичний діяч Михайло Драгоманов (1841-1895).

Значно радикальніший проект Конституції України було опубліковано у вересні 1905 р. в першому числі часопису Української народної партії "Самостійна Україна" під назвою "Основний закон "Самостійної України" спілки народу українського". Цей проект передбачав повну самостійність України, територія якої мала складатися з дев'яти земель.

Початок реального конституційного процесу в Україні слід пов'язувати з поваленням самодержавства та організацією у березні 1917р. Української Центральної Ради. I Універсал Центральної Ради започаткував становлення української державності й розглядався як "статут автономії України".

Віхою в розвитку конституційного процесу стало прийняття 3 липня 1917 р. II Універсалу Української Центральної Ради, що його можна розглядати як договір про порозуміння між Центральною Радою і Тимчасовим урядом у Петрограді. У II Універсалі проголошувався намір підготувати проекти законів про автономний устрій України.

Важливим політико-правовим кроком стало прийняття Центральною Радою 20 листопада 1917 р. III Універсалу, який проголошував установлення вже не автономних, а федеративних стосунків з Росією. Але така позиція Центральної Ради не знайшла розуміння ні в російського Тимчасового уряду, ні в більшовицької влади, яка відхилила всі демократичні пропозиції України й почала проти Української Центральної Ради воєнні дії. За цих умов 9 січня 1918 р. було прийнято IV

Універсал Центральної Ради, в якому проголошувалося, що "однині Українська Народна Республіка стає самостійною і від нікого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу". Віддаючи перевагу мирним засобам розвитку держави, правової системи. Центральна Рада намагалася встановити в Україні справді демократичний устрій. Про це безпосередньо свідчить текст Конституції УНР 1918 р., яка, на жаль, так і не набрала чинності, поза як саме в день її прийняття до Києва увійшли німці і почалася доба українського Гетьманату Павла Скоропадського.

Серед державно-правових актів Гетьманату насамперед слід згадати гетьманську "Грамоту до всього українського народу" від 29 квітня 1918 р., яка скасувала всі акти, прийняті Центральною Радою, в тому числі й Конституцію, проголосила право приватної власності фундаментом культури й цивілізації, цілковиту свободу приватного підприємництва й ініціативи. Того самого дня, 29 квітня 1918 р., було прийнято установчий правовий акт під назвою "Закони про тимчасовий державний устрій України", у якому вирішувалися питання "про гетьманську владу", "про віру", встановлювалися "права і обов'язки українських козаків і громадян", у спеціальному розділі "про закони" наголошувався особливий правовий статус цього закону. Йшлося також "про Раду Міністрів і про міністрів", "про фінансову Раду", "про Генеральний Суд".

Після падіння Гетьманату в листопаді 1918 р. до влади дісталася Директорія у складі п'яти членів на чолі з В. Винниченком. Фактично провідну роль у Директорії відіграв С. Петлюра, який перебором і став її головою. Серед правових актів Директорії, які мали конституційне значення, слід назвати Декларацію Української Директорії від 26 грудня 1918 р.. Закон про

тимчасове верховне управління та порядок законодавства в Українській Народній Республіці, Закон про Державну Народну Раду Української Народної Республіки. Особливо слід зазначити, що за доби Директорії було розроблено розгорнутий проект Конституції УНР під назвою "Основний державний закон Української Народної Республіки".

Тема 3. Характеристика загальних засад конституційного ладу в Україні.

Основні якісні риси України як суверенної і незалежної демократичної, соціальної, правової держави. Людина як найвища соціальна цінність. Принципи народного суверенітету, розподілу державної влади, здійснення місцевого самоврядування та їх роль у стимулюванні суспільного розвитку. Принципи верховенства права, культурної та мовної політики в Україні, Конституційні питання регулювання статусу власності. Державні символи України.

Перший розділ Конституції України має назву "Загальні засади" і складається з 20 статей. У ньому закріплено основні принципи конституційного ладу вашої держави, які є базою для конституційного регулювання найважливіших суспільних відносин.

Стаття 1 Конституції проголошує Україну суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Суверенність і незалежність держави означають, що її влада є верховною, повною, самостійною і неподільною у відносинах, які мають місце в межах кордонів цієї держави, а також її незалежність і рівноправність у взаємовідносинах з іншими державами. Такі підвалини забезпечують у державі повноту законодавчої, виконавчої та судової влади, а також непідпорядкування і непідзвітність цієї

держави іноземним державам у міжнародних відносинах.

Демократизм в Україні передбачає створення найсприятливіших умов для широкої та реальної участі своїх громадян в управлінні справами держави й суспільства, забезпечення багатоманітності політичного та культурного життя тощо.

Говорячи про Україну як соціальну державу, слід узяти до уваги з її орієнтацію на здійснення широкомасштабної та ефективної соціальної політики, що діставала б вияв у реальному забезпеченні прав людини і громадянина, створенні доступних систем освіти, охорони здоров'я і соціального захисту, належній підтримці малозабезпечених верств населення тощо.

Правова держава - це держава, в якій панує право, де діяльність держави, її органів та посадових осіб здійснюється на основі та в межах, визначених правом, де не тільки особа відповідає за свої дії перед державою, але й держава несе реальну відповідальність перед особою за свою діяльність та її наслідки.

Стаття 2 Конституції проголошує Україну унітарною державою, тобто державою, в межах якої немає інших утворень, що мають ознаки суверенітету і право самостійно вступати у відносини з іншими державами, а також право виходу зі складу України.

В Україні встановлено республіканську форму правління (ст. 5 Конституції). Тому носієм суверенітету і єдиним джерелом влади визнається лише народ.

Державні символи - це встановлені конституцією або спеціальними законами особливі розпізнавальні знаки конкретної держави, які уособлюють її суверенітет, а в деяких випадках сповнені й певного історичного або ідеологічного змісту. Конституція України встановлює такі символи нашої держави:

Державний Прапор, Державний Герб, який встановлюється з урахуванням малого Державного Герба України та герба Війська Запорізького, і Державний Гімн. Наведено їх загальні описи.

Столицею України, тобто адміністративно-політичним центром і місцеперебуванням загальнодержавних законодавчих, виконавчих і судових органів, є місто Київ.

Відповідно до ст. 6 Конституції "державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову". Реалізація цього принципу покликана запобігти концентрації всієї державної влади в руках однієї особи або одного органу, що, як засвідчує історичний досвід, призводить до свавілля у керівництві державою і суспільством.

Тема 4. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина.

Поняття прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, їх конституційного статусу. Конституційні соціально-економічні, політичні та особисті права і свободи. Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав і свобод людини і громадянина. Конституційні обов'язки людини і громадянина.

Питання прав і свобод людини і громадянина нині є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики всіх держав світової співдружності. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод особи, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави й суспільства в цілому.

На українських теренах питання прав людини та їх захисту порушувались іще в Конституції Пилипа Орлика 1710 р. Там зазначалося: "Подібно до того, як

Ясновельможному Гетьману з обов'язку його уряду належить керувати й наглядати за порядком щодо всього Війська Запорозького, так само він повинен пильно дбати про те, щоб на рядовий і простий народ не покладали надмірних тягарів, утисків і надмірних вимог, бо підштовхнуті ними (люди), залишивши свої домівки, відходять, як правило, до чужих країв шукати життя кращого, спокійного і легшого".

Остаточне ж становлення прав людини і громадянина як абсолютної соціальної цінності пов'язане з поваленням феодалізму й проголошенням за часів буржуазних революцій свободи людини. У Декларації незалежності США 1776 р. підкреслено: "Ми вважаємо за очевидне такі істини: усі люди створені рівними і всі вони обдаровані своїм Творцем деякими невідчужуваними правами, до числа яких належать: життя, свобода і прагнення до щастя. Для забезпечення цих прав засновані серед людей уряди, що запозичують свою справедливу владу за згодою тих, ким вони керують". У Декларації прав людини і громадянина, прийнятій у Франції 1789 р., проголошувалося; "1. Люди народжуються і застаються вільними та рівними в правах. 2. Метою кожного державного союзу становить Забезпечення природних і невідчужених прав людини. Такими є свобода, власність, безпека і опір пригнобленню".

Свобода людини - вихідне поняття у проблемі прав людини і громадянина. Розрізняють природні права людини, тобто пов'язані з самим її існуванням і розвитком, і набуті, що в основному характеризують соціально-політичний статус людини і громадянина (інститут громадянства, право на участь у вирішенні державних справ тощо). Звісна річ, за відсутності у людини свободи вона не може володіти і реально користуватися своїми правами. Саме свобода створює

умови для реального набуття прав та їх реалізації, з іншого боку, права людини закріплюють і конкретизують можливість діяти в межах, установлених її правовим статусом.

Тема 5. Конституційне регулювання виборів та референдуму як форм безпосередньої демократії.

Поняття безпосередньої демократії та форм її здійснення. Конституційний Інститут виборів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Конституційний Інститут всеукраїнського референдуму.

Закон України "Про вибори Президента України" складається з 7 глав (45 статей). Це глави:

1. Загальні положення.
2. Порядок і строки призначення виборів.
3. Організація та забезпечення проведення виборів Президента України.
4. Висування і реєстрація кандидатів у Президенти України.
5. Передвиборна агітація.
6. Гарантії діяльності кандидатів у Президенти України та інших учасників виборів.
7. Проведення голосування, визначення результатів виборів Президента України.

Як і Закон України "Про вибори народних депутатів України", цей Закон у гл. 1 фіксує основні принципи й засади виборів Президента України. Конституція України передбачає, що Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права таємним голосуванням строком на п'ять років. Далі встановлюється, що вибори Президента України можуть бути черговими, позачерговими (достроковими) і повторними. Чергові вибори Президента України проводяться в останню неділю жовтня п'ятого року

повноважень Президента України. Рішення про проведення виборів Президента України ухвалює Верховна Рада України не пізніш як за шість місяців до закінчення терміну повноважень Президента України і за чотири місяці до дня виборів. У разі дострокового припинення повноважень Президента України вибори Президента України проводяться в період 90 днів од дня припинення повноважень. Вибори призначаються на неділю або інший неробочий день, про що повідомляється через засоби масової інформації. Для проведення виборів створюються 27 виборчих округів (по одному в Республіці Крим, областях України, містах Києві та Севастополі). Виборчі округи поділяються на виборчі дільниці, з кількістю від 20 до 3000 виборців, а у виняткових випадках - з меншою чи більшою кількістю виборців.

Організацію та проведення виборів Президента України здійснює Центральна виборча комісія з виборів народних депутатів України - Центральна виборча комісія з виборів Президента України, окружні та дільничні комісії.

Право висувати кандидатів у Президенти України належить громадянам України, які мають право голосу. Вони реалізують це право через політичні партії та їхні виборчі блоки, зареєстровані відповідним чином, а також через збори виборців. Реєстрація претендентів як кандидатів у Президенти України здійснюється Центральною виборчою комісією не пізніш як на п'ятий день після подання всіх необхідних для реєстрації документів.

Особа, яка отримала посвідчення про реєстрацію її як кандидата в Президенти України, має право вести передвиборчу агітацію та користуватися передбаченими в законодавстві гарантіями діяльності.

Час і місце, організація і порядок голосування, підрахунок голосів на виборчій дільниці та підведення підсумків голосування у виборчому окрузі відбуваються в порядку, передбаченому Законом України "Про вибори народних депутатів України". Центральна виборча комісія з виборів Президента України на підставі протоколів окружних виборчих комісій не пізніше як у тижневий строк після виборів устанавлює результати виборів Президента України. Вибори вважаються такими, що відбулися, якщо в них узяло участь більше половини виборців, внесених до списків виборців. Обраним Президентом України вважається кандидат, який одержав на виборах більше половини голосів виборців, що взяли участь у голосуванні.

Тема 6. Верховна Рада України - єдиний орган законодавчої влади в Україні, парламент України.

Конституційний статус народного депутата. Конституційні питання організації роботи Верховної Ради України. Повноваження Верховної Ради України. Питання, які Верховна Рада України вирішує виключно шляхом прийняття відповідних законів. Право законодавчої ініціативи та її суб'єкти. Конституційні питання законодавчого процесу.

Верховна Рада України розглядає та вирішує питання державного і суспільного життя, що потребують урегулювання законами України, а також здійснює установчі та контрольні функції, передбачені Конституцією України. Вона приймає закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених Конституцією. До повноважень Верховної Ради України належать:

- внесення змін до Конституції України в межах і порядку, передбаченому розділом XIII Конституції України;

- призначення всеукраїнського референдуму з питань, визначених ст. 73 Конституції;

- прийняття законів;

- визначення засад внутрішньої та зовнішньої політики;

- призначення виборів Президента України у строки, передбачені Конституцією;

- заслуховування щорічних і позачергових послань Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

- усунення Президента України з поста в порядку особливої процедури (імпічменту);

- надання згоди про призначення Президентом України Прем'єр-міністра України;

- здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України та ін.

Конституція України встановлює також, що виключно законами визначаються:

- права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, основні обов'язки громадянина;

- громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства;

- права корінних народів і національних меншин;

- порядок застосування мов;

- правовий режим власності;

- правові засади і гарантії підприємництва;

- засади зовнішніх зносин;

- засади регулювання демографічних і міграційних процесів та ін.

Конституція передбачає, що виключно законами України встановлюються:

- Державний бюджет України та бюджетна система України;
- система оподаткування, податки і збори;
- засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків тощо.

Отже, єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент - Верховна Рада України. Конституційний склад Верховної Ради України - 450 народних депутатів України, які обираються на основі загального, рівного, прямого виборчого права таємним голосуванням строком на чотири роки.

Народні депутати України здійснюють свої повноваження на постійній основі. Вони не можуть бути на державній службі або мати інший представницький мандат. Їм гарантується депутатська недоторканність.

Верховна Рада України працює сесійно. Вона є повноважною за умови обрання не менш як двох третин від її конституційного складу. Верховна Рада України збирається на першу сесію не пізніше ніж на 30-й день після офіційного оголошення результатів виборів. Перше засідання Верховної Ради України відкриває найстарший за віком депутат. Чергові сесії Верховної Ради України починаються першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року. Позачергові сесії Верховної Ради, із зазначенням порядку денного, скликаються Головою Верховної Ради України на вимогу не менш як третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України або на вимогу Президента України.

Засідання Верховної Ради України проводяться відкрито. Закрите засідання проводиться за рішенням більшості від конституційного складу Верховної Ради.

Тема 7. Конституційний статус Президента України, його соціально-політичне значення.

Конституційне регулювання порядку обрання Президента України. Конституційні повноваження Президента України. Конституційний статус Ради національної безпеки і оборони України - координаційного органу при Президентові України. Конституційне регулювання питань припинення повноважень Президента України.

Президент України є главою держави і виступає від її імені. Він є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.

Новообраний Президент України вступає на пост не пізніше як через тридцять днів після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту складення присяги народом і на урочистому засіданні Верховної Ради України.

Повноваження Президента України:

-забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави;

- звертається з посланнями до народу та із щорічними й позачерговими посланнями до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

- вносить рішення про визнання іноземних держав;

- призначає позачергові вибори до Верховної Ради України у строки, встановлені Конституцією;

- припиняє повноваження Верховної Ради України, якщо протягом 30 днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися;

- призначає, за згодою Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України;

- припиняє повноваження Прем'єр-міністра України, вносить рішення про його відставку та ін. Президент України користується правом недоторканності на час виконання повноважень.

Він очолює Раду національної безпеки і оборони України, яка є координаційним органом із питань забезпечення безпеки та оборони в Україні.

Президент України виконує свої повноваження до вступу на пост новообраного Президента України, але Конституція України встановлює, що повноваження Президента України припиняються достроково у разі його відставки, неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я, усунення з поста в порядку імпічменту та смерті.

При Президенті України функціонує Адміністрація Президента, яка є допоміжним органом, що складається з кваліфікованих наукових консультантів, політиків, правознавців, економістів. Їхнє завдання полягає в тому, щоб надавати виважені поради Президентові України для винесення рішень, готувати попередньо проекти документів, проводити експертні оцінки отриманих даних щодо соціально-економічного стану суспільства, аналізувати й давати рекомендації для найбільш ефективного вирішення існуючих проблем. У її складі створено консультативно-дорадчі структури: соціально-економічну раду; комісії з політико-правових, зовнішньополітичних питань і т. ін.

Основними завданнями Адміністрації Президента України є: організаційне, правове, консультативне, інформаційне та аналітичне забезпечення діяльності Президента України щодо реалізації ним повноважень гаранта державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, здійснення інших конституційних повноважень як глави держави;

сприяння Президентові України у забезпеченні узгодженого функціонування і взаємодії Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів виконавчої влади, а також у вирішенні кадрових та інших питань, віднесених до повноважень Президента України; забезпечення взаємодії Президента України з Верховною Радою України, іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування та об'єднаннями громадян; організація підготовки та опрацювання проектів указів і розпоряджень Президента України, а також проектів законів, що вносяться Президентом України на розгляд Верховної Ради України в порядку законодавчої ініціативи; проведення експертизи законів, що передаються Верховною Радою.

Тема 8. Конституційний статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади.

Система органів виконавчої влади, що встановлюється Конституцією України, Конституція про порядок утворення Кабінету Міністрів України та місцевих державних адміністрацій. Конституція України про припинення повноважень Кабінету Міністрів України та місцевих державних адміністрацій.

Кабінет Міністрів України - вищий орган у системі органів виконавчої влади - відповідальний перед Президентом України та підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України. У своїй діяльності Кабінет Міністрів України керується Конституцією України і законами України, актами Президента України.

До складу Кабінету Міністрів входять Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, три віце-прем'єр-міністри, міністри. Персональний склад Кабінету Міністрів України призначається Президентом

України на подання Прем'єр-міністра України. Прем'єр-міністр України керує роботою Кабінету Міністрів України. Кабінет Міністрів України:

- забезпечує державний суверенітет та економічну самостійність України, здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, виконання Конституції та законів України, актів Президента України;

- вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина;

- забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики, політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;

- розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;

- забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності; здійснює управління об'єктами державної власності відповідно до закону;

- організовує та забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи та ін. Кабінет Міністрів у межах своєї компетенції видає постанови й розпорядження, які є обов'язковими до виконання. Акти Кабінету Міністрів України підписує Прем'єр-міністр України

Тема 9. Конституційний статус Прокуратури.

Конституція про завдання, що вирішуються органами прокуратури. Структура органів прокуратури.

Першочерговим напрямком діяльності в цьому аспекті є необхідність навчити громадян України боронити й захищати свої права. Саме тому Конституція України надає право будь-якими, не забороненими законом, засобами захищати свої права і свободи від

порушень і протиправних посягань, а ст. 57 гарантує право знати свої права, свободи і обов'язки, вважає нечинними закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права та обов'язки громадян, але не доведені до відома населення; по-четверте, активізація діяльності об'єднань громадян, які сприяють охороні й захистові прав і свобод. Вказане положення зафіксоване у ст. 59 Конституції, яка проголошує, що кожен має право на правову допомогу.

Тема 10. Конституція про територіальний устрій України.

Основні засади територіального устрою України. Конституційне регулювання системи адміністративно-територіального устрою України.

Під територіальним устроєм держави розуміють її територіальну організацію, тобто систему відносин між державою в цілому (її центральною владою) і територіальними складовими (населенням і чинними органами публічної влади). Категорію "територіальний устрій" не слід ототожнювати з поняттям "державний устрій", під яким розуміють політико-територіальну організацію держави, яка визначається політико-правовим статусом територіальних складових і порядком, принципами їхніх відносин із державою в цілому та між собою. За державним устроєм усі держави диференціюються на унітарні, федеративні, конфедеративні та імперські.

Відповідно до ст. 2 Конституції Україна є унітарною державою.

Унітарна держава - держава, територія якої поділяється на адміністративно-територіальні одиниці, що здебільшого не мають будь-якої політичної автономії, хоч окремі з них і можуть мати статус територіальної автономії. В унітарній державі існує

єдина система законодавства, єдина система державних органів, єдине громадянство і т. д. При цьому якась частина або частини такої держави можуть володіти статусом територіальної автономії, а тому мати своє законодавство, власні органи державної влади, свою символіку і т. ін. Таке положення пояснюється тим, що під територіальною автономією розуміють самоврядну територіальну одиницю в складі унітарної держави, що має деяку самостійність у встановлених цією державою межах. Такий статус в Україні має Автономна Республіка Крим. У цій же статті зазначено, що територія України в межах існуючого кордону є цілісною та недоторканою. Загалом територія - невід'ємна ознака державності, просторові межі державної влади. Конституція встановлює, що суверенітет України поширюється на всю її територію. Держава розпоряджається всією територією. Територіальне верховенство - це повнота й незалежність влади держави в межах своєї території.

А втім, використання державою своєї території не повинно бути юридичне необмеженим. Держава зобов'язана розпоряджатися територією тільки в інтересах населення, що проживає на ній.

Із цієї статті випливає також, що державна територія України криє в собі суходіл, надра, води (внутрішні води і територіальне море), повітряний простір над ними. Тобто слід розрізняти суходільну, водну і повітряну територію нашої держави.

Вказані положення поглиблюються в розділі IX Конституції України "Територіальний устрій України". У ст. 132 формулюються його головні засади. Насамперед зазначено, що державна територія є єдиною і цілісною, себто такою, що поєднана спільною системою державної влади - законодавчих, виконавчих, судових і контрольно-наглядових органів.

Тема 11. Конституційний статус місцевого самоврядування.

Поняття місцевого самоврядування та його принципи. Система органів місцевого самоврядування та шляхи їх утворення. Конституція України про повноваження та форми роботи органів місцевого самоврядування, захист їх правового статусу.

Місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України. Воно може здійснюватися територіальною громадою як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування; сільські, селищні, міські ради та їхні виконавчі комітети.

Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ і міст, є районні та обласні ради.

Сільські, селищні, міські ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів і майна. До складу цих рад входять депутати, які обираються жителями села, селища, міста на основі загального, рівного, прямого виборчого права таємним голосуванням строком на чотири роки.

Територіальні громади на підставі вищезгаданих принципів виборчого права обирають також строком на чотири роки відповідно сільського, селищного та міського голову, який очолює виконавчий орган ради та головує на її засіданнях. Голови районної та обласної рад обираються відповідною радою і очолюють її виконавчий комітет.

Усі передбачені Конституцією та законодавством України органи самоврядування й самоорганізації мають власну матеріальну та фінансову основу, що на неї поширюється їхня компетенція. Так, територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного й культурного розвитку та контролюють їх виконання; затверджують місцеві бюджети і т. ін.

Обласні й районні ради мають приблизно аналогічну компетенцію, що поширюється на їхні території.

Органам місцевого самоврядування закон може надавати окремі повноваження органів виконавчої влади, а тому з цих питань вони підпорядковані відповідним органам виконавчої влади.

Закон України "Про місцеве самоврядування" від 21 травня 1997р. складається з преамбули та 5 розділів (80 статей).

Розділ I. Загальні положення. - Дається визначення місцевого самоврядування, що доповнює його розуміння згідно з Конституцією України. Так, проголошено, що місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України.

До системи місцевого самоврядування включають: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні та

обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення.

Розділ II. Організаційно-правова основа місцевого самоврядування. - Формулюється загальна та виключна компетенція сільських, селищних, міських рад; повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад; права та обов'язки сільського, селищного, міського голови; повноваження районних та обласних рад.

Розділ III. Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування. - Передбачаються порядок і процедура використання комунальної власності, формування й розпорядження місцевим бюджетом і т. д.

Розділ IV. Гарантії місцевого самоврядування. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування. - Присвячений проблемам забезпечення фактичного втілення компетенції органів місцевого самоврядування та покладання відповідальності за її порушення.

Розділ V. Прикінцеві та перехідні положення. - Визначає особливості дії Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні".

5. ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Контрольна робота складається з двох теоретичних питань:

Варіант № 1

1. Конституція України як правовий акт.
Конституція – основа правової системи держави

2. Шляхи впровадження в життя положень Конституції України

Варіант № 2

- 1.Поняття місцевого самоврядування та його принципи.
- 2.Порядок введення Конституції в дію

Варіант № 3

- 1.Особливості конституційного статусу Автономної Республіки Крим
2. Поняття місцевого самоврядування та його принципи

Варіант № 4

1. Конституція про судову систему України.
2. Поняття конституційної юрисдикції, а також офіційного тлумачення Конституції України та законів України.

Варіант № 5

- 1.Конституція України про повноваження та форми роботи органів місцевого самоврядування, захист їх правового статусу.
2. Конституційне регулювання системи адміністративно-територіального устрою України

Варіант № 6

- 1.Конституція про статус суддів в Україні.
2. Конституційний статус Вищої Ради юстиції.

Варіант № 7

- 1.Поняття безпосередньої демократії та форм її здійснення
2. Конституційний Інститут виборів.

Варіант № 8

- 1.Порядок введення Конституції в дію
2. Порядок вирішення перехідних питань

Варіант № 9

1. Конституційний статус народного депутата
2. Конституційні питання організації роботи Верховної Ради України

Варіант № 10

1. Людина як найвища соціальна цінність
2. Принципи народного суверенітету

Варіант № 11

1. Система органів виконавчої влади
2. Конституція про порядок утворення Кабінету Міністрів України та місцевих державних адміністрацій

Варіант № 12

1. Поняття безпосередньої демократії та форм її здійснення
2. Конституційний Інститут виборів

6. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Контрольна робота виконується у зошиті (12 – 14 сторінок) або на листах А4 друком.

На обкладинці обов'язково вказують варіант контрольної роботи, предмет (“Конституційне право”); прізвище, ім'я, по батькові виконавця, групу, номер залікової книжки, дату виконання роботи. В кінці роботи треба поставити особистий підпис.

Структура контрольної роботи: план відповіді на теоретичні питання; викладення теоретичних питань; перелік використаних джерел (не менше 3-х). Вибір варіанту контрольної роботи – за останньою цифрою залікової книжки.

Контрольна робота повинна бути здана за 2 тижні до початку сесії у кімнату № 28. викладач перевіряє роботу впродовж 10 днів після реєстрації. Зарахована контрольна робота є допуском до іспиту або заліку.

7. ЗАЛКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ (ЗАОЧНОЇ) ФОРМИ НАВЧАННЯ

Модуль 1

1. Основні положення Загальної декларації прав людини 1948 року
2. Історичні передумови розвитку конституційного ладу на Україні
3. Характеристика загальних положень конституційного ладу на Україні
4. Права, свободи і зобов'язання людини і громадянина
5. Конституційне регулювання виборів і референдуму як форм безпосередньої демократії
6. Верховна Рада України – орган законодавчої влади на Україні

Модуль 2

1. Конституційний статус Президента України
2. Конституційний статус Кабінету Міністрів
3. Конституційне регулювання питань здійснення правосуддя на Україні
4. Конституція про територіальний устрій України
5. Конституційний статус місцевого самоврядування
6. Статус Конституційного Суду на Україні

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Екзаменаційний білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в балах за певною схемою. Загальна максимальна сума балів, яку може набрати студент, становить 5,00.

Завдання екзаменаційного білету теоретичні. Вони передбачають визначення тієї чи іншої категорії, розкриття змісту, сутності явища чи процесу. Мета цих завдань – проконтролювати засвоєння студентами понятійного апарату дисципліни, здатність до переконливої аргументації щодо власної позиції. Максимальна кількість балів за це завдання – 2,5. Залежно від того, на скільки відповідь задовольняє вказаним нижче критеріям, кількість набраних балів може зменшуватись.

При оцінюванні враховується:

— вміння аналізувати нормативні документи відповідно часу і змісту документа; висловлювати власні судження з аналізу фактів і подій, що вплинули на появу окремих джерел цивільного права;

— уміння користуватися відповідними понятійними інструментами, використання юридичних термінів;

— визначення хронологічної послідовності історичних подій, уміння пов'язання історичних і юридичних фактів;

— вміння користуватися знаннями нормативних актів для рішення конкретних правових норм і задач.

Критерії оцінювання:

1) Оцінка **«відмінно» (A,B)** ставиться у разі виконання всіх перелічених вище вимог. Вміння аналізувати і практично застосовувати власні судження і

знання нормативних джерел і актів. Відповідне і акуратне оформлення роботи.

2) Оцінка **«добре» (С,Д)** виставляється у випадку, коли завдання в цілому виконано з використанням головних вимог, але студентом допущені незначні помилки в назвах документів, статтях, незначних фактах, прізвищах тощо. Оцінка «добре» може бути виставлена у випадку неакуратного виконання робіт і перекреслення, невідповідне оформлення основних доповідей. Немовне виконання практичної частини завдання (задачі).

3) Оцінка **«задовільно» (Д,Е)** виставляється в разі неповного висвітлення питань, недостатнього знання фактичного матеріалу, помилками в аналізі нормативних актів щодо істотних питань, не вирішення практичної частини роботи (задачі).

4) Оцінка **«незадовільно» (FХ)** виставляється у випадку коли: студент допускає грубі помилки у фактичному матеріалі; не вміє аналізувати нормативні акти і інші джерела.

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативні акти

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії ВР України 28 червня 1996р.
2. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схвалений всенародним голосуванням 1 грудня 1991 року.
3. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990р.
4. Закон України "Про вибори Президента України" від 18 березня 2004р.// ВВР України 2004 р.
5. Закон України "Про вибори народних депутатів України" від 25 березня 2004р. ВВР України 2004 р.
6. Закон України "Про державний гімн України" від 6 березня 2003 р. ВВР України 2003 р.
7. Закон України "Про місцеве самоврядування" від 21 травня 1997р. ВВР України 1997 р.
8. Закон України "Про об'єднання громадян" від 16 липня 1992 р. ВВР України 1992 р.
9. "Гетьманська грамота до всього українського народу" від 29 квітня 1918 р.
10. Указ Президента України "Про першочергові заходи, пов'язані з прийняттям Конституції України" від 12 липня 1996 р.

Підручники і навчальні посібники

1. Конституційні акти України 1917 – 1920 рр. – К., 1992.
2. Конституція України в запитаннях і відповідях. Підручник. Львів – Київ, 1996.
3. Нова Конституція України. Підручник. Під ред. В.Ф. Погорелко. – К., 1996.
4. Теорія держави і права. Підручник. Під ред. В.В. Копейчикова. – К., 2003.
5. Основи права України. Підручник. За ред. професора В.Л. Ординського. – Львів, 2006.